

ZAKAZ PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Zagadnienia praktyczne

Aleksandra Machowska

ZAKAZ PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Zagadnienia praktyczne

Aleksandra Machowska

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 20 czerwca 2025 r.

Recenzent

Prof. dr hab. Aleksander Jerzy Witosz

Wydawczyni

Monika Pawłowska

Redaktorka prowadząca

Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne

Katarzyna Kruś

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawoLubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przystępujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2025

ISBN 978-83-8390-711-6

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. +48 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	13
Wstęp	17
Rozdział I	
Zagadnienia ogólne	19
1. Przepisy przewidujące zakaz prowadzenia działalności gospodarczej w prawie polskim.....	19
1.1. Zakazy wynikające z ustawy o charakterze gwarancyjnym	20
1.2. Zakazy dotyczące określonych form działalności gospodarczej, zakazy o charakterze sankcji oraz chroniące daną gałąź gospodarki.....	24
1.3. Zakaz prowadzenia działalności gospodarczej w prawie karnym.....	26
1.4. Zakaz prowadzenia działalności gospodarczej w polskim prawie upadłościowym – rys historyczny...	27
2. Przegląd najważniejszych zmian przepisów o zakazie prowadzenia działalności gospodarczej oraz pełnienia określonych funkcji – wzmianka	30
3. Wątpliwości w zakresie zgodności z Konstytucją RP przepisów o zakazie prowadzenia działalności gospodarczej.....	31

Rozdział II**Charakter prawny i funkcje zakazu prowadzenia**

działalności gospodarczej	35
1. Uwagi ogólne.....	35
2. Aspekt historyczny.....	36
3. Istota i charakter prawny zakazu z art. 373 pr. upadł.	38
3.1. Istota orzeczenia o zakazie prowadzenia działalności gospodarczej i innych zakazów z art. 373 pr. upadł.	38
3.2. Charakter prawny zakazu prowadzenia działalności gospodarczej i innych zakazów z art. 373 pr. upadł.	40
4. Funkcje zakazu z art. 373 pr. upadł.	45

Rozdział III**Przesłanki orzeczenia zakazu prowadzenia działalności**

gospodarczej	49
1. Przesłanki o charakterze podmiotowym.....	49
1.1. Podmiot zakazu prowadzenia działalności gospodarczej.....	50
1.2. Przesłanki podmiotowe wynikające z art. 373 ust. 1 pkt 1 pr. upadł.	51
1.3. Zakres podmiotowy przepisów o zakazie prowadzenia działalności gospodarczej w odniesieniu do tzw. konsumentów	52
2. Sankcje spełniające funkcje wychowawcze i prewencyjne w stosunku do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej.....	54
3. Przesłanki przedmiotowe orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej.....	60
3.1. Uwagi ogólne.....	60
3.2. Wina jako subiektywna przesłanka orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej na podstawie art. 373 ust. 1 i art. 374 pr. upadł.	62
3.3. Wzorzec powinienego zachowania.....	64
3.4. Zrealizowanie przesłanki zawinięcia w świetle art. 373 i 374 pr. upadł.....	68
3.5. Wina w świetle uprzednich ustaleń sądów karnych i administracyjnych.....	70

3.6. Szczególna sytuacja relacji art. 373 i 374 pr. upadł.	72
3.7. Celowe działanie i rażące niedbalstwo.....	74
3.8. Artykuł 374 pr. upadł. a upadłość „konsumencka”	75
4. Niezłożenie w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości... ..	78
4.1. Uwagi ogólne.....	78
4.2. Przesłanki ogłoszenia upadłości	79
4.3. Przedsiębiorcy.....	79
4.4. Podmioty zobowiązane do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości	82
4.5. Niewypłacalność	85
4.5.1. Pozytywne przesłanki niewypłacalności	86
4.5.2. Negatywne przesłanki niewypłacalności.....	88
4.6. Wykonanie obowiązku z art. 21 ust. 1 pr. upadł.....	91
4.7. Istotne przyczynienie się do niezłożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w ustawowym terminie przez osobę faktycznie zarządzającą przedsiębiorstwem dłużnika	96
5. Zachowania po ogłoszeniu upadłości skutkujące sankcją w postaci orzeczenia zakazu z art. 373 pr. upadł.	100
5.1. Zagadnienia ogólne.....	100
5.2. Przesłanki z art. 373 ust. 1 pkt 2 pr. upadł.....	101
5.3. Przesłanki z art. 373 ust. 1 pkt 3 pr. upadł.....	104
5.4. Przesłanka z art. 373 ust. 1 pkt 4 pr. upadł.....	105
5.5. Przesłanki orzeczenia zakazu na podstawie art. 373 ust. 3 pr. upadł.....	108
5.6. Orzeczenie zakazu na podstawie art. 374 pr. upadł.	110

Rozdział IV

Postępowanie o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej	115
1. Zagadnienia ogólne	115
2. Charakter postępowania o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej.....	116
3. Charakter prawny normy zawartej w art. 373 oraz art. 374 pr. upadł. i zakres związania orzeczeniem	120
4. Charakter prawny orzeczenia sądu o zakazie prowadzenia działalności gospodarczej.....	121

5. Uczestnicy postępowania	123
6. Legitymacja czynna w postępowaniu o orzeczenie zakazu z art. 373 ust. 1 pr. upadł. – uwagi ogólne.....	124
6.1. Wierzyciel	125
6.2. Zagadnienia dotyczące legitymacji czynnej wierzyciela do złożenia wniosku z art. 373 ust. 1 pr. upadł.	130
6.3. Pozasądowe organy postępowania upadłościowego	132
6.4. Prokurator	137
6.5. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Prezes Komisji Nadzoru Finansowego	139
7. Przebieg postępowania o orzeczenie zakazu z art. 373 pr. upadł. – uwagi ogólne	139
7.1. Wniosek o orzeczenie zakazu na podstawie art. 373 pr. upadł. – uwagi ogólne	142
7.2. Wymogi formalne wniosku	145
7.3. Złożenie wniosku	153
7.4. Cofnięcie wniosku o orzeczenie zakazu, o którym mowa w art. 373 pr. upadł.	156
8. Właściwość sądu.....	159
9. Doręczanie pism w postępowaniach o orzeczenie zakazu, o którym mowa w art. 373 pr. upadł.....	163
10. Postępowanie o orzeczenie zakazu, o którym mowa w art. 373 pr. upadł.....	165
10.1. Zakres badania sądu przy orzekaniu zakazu z art. 373 pr. upadł. – uwagi wstępne.....	166
10.2. Przedmiot ustaleń sądu przy rozpoznawaniu wniosku o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej.....	166
10.3. Stopień winy	169
10.4. Skutki działań uczestnika	171
10.5. Obniżenie wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa dłużnika	172
10.6. Rozmiar pokrzywdzenia wierzycieli.....	174
11. Okoliczności wpływające na długość okresu orzeczonego zakazu z art. 373 pr. upadł.....	178

12. Orzekanie zakazu w przypadku wielości osób, co do których zakaz ma być orzeczony.....	180
13. Orzekanie zakazu na podstawie art. 373 ust. 3 pr. upadł....	181
13.1. Okoliczności ekskulpacyjne (egzoneracyjne)	182
13.2. Przebieg postępowania o orzeczenie zakazu, o którym mowa w art. 373 pr. upadł.....	185
13.3. Postępowanie dowodowe – uwagi ogólne	186
13.3.1. Środki dowodowe	191
13.3.2. Wymogi w zakresie dowodowym	194
13.3.3. Wykazanie faktycznego zarządzania przedsiębiorstwem dłużnika.....	200
13.3.4. Dowód z opinii biegłego	202
14. Treść orzeczenia o zakazie, o którym mowa w art. 373 pr. upadł.	205
14.1. Określenie wnioskodawcy i uczestnika.....	205
14.2. Zakres orzeczonego zakazu	206
14.3. Koszty	210
14.4. Przykładowe postanowienie o orzeczeniu zakazu, o którym mowa w art. 373 pr. upadł.....	213
15. Zaskarżanie postanowienia w przedmiocie orzeczenia zakazu, o którym mowa w art. 373 pr. upadł.	213
16. Orzekanie zakazu z art. 373 pr. upadł. w sytuacji, gdy zakaz taki był już orzeczony	215

Rozdział V

Prekluzja z art. 377 pr. upadł. i zagadnienia intertemporalne orzekania w sprawach z art. 373	221
1. Uwagi ogólne – rys historyczny	221
2. Problem orzeczniczy w kontekście przepisów intertemporalnych z 2015 r. – stanowisko prezentowane w orzecznictwie SN	228

Rozdział VI

Obowiązki informacyjne w zakresie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej i innych zakazów, o których mowa w art. 373 pr. upadł.....	233
1. Krajowy Rejestr Sądowy	233

2. Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej.....	234
3. Obowiązki informacyjne przedsiębiorcy w odniesieniu do CEIDG	237
4. Krajowy Rejestr Zadłużonych	239
5. Dyrektywa 2017/1132	241
6. Wnioski i postulaty <i>de lege ferenda</i>	245

Rozdział VII

Skutki orzeczenia zakazu prowadzenia działalności

gospodarczej	249
1. Uwagi ogólne.....	249
2. Skutki orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej na podstawie art. 373 ust. 1 pr. upadł.....	251
2.1. Ograniczenie zdolności prawnej lub zdolności do czynności prawnych.....	251
2.2. Ograniczenie konstytucyjnego prawa do prowadzenia działalności gospodarczej.....	253
2.3. Nieważność czynności dokonanych wbrew zakazowi z art. 373 ust. 1 pr. upadł.	254
3. Skutki w zakresie spraw rejestrowych – związanie sądu i organów publicznych na podstawie art. 365 § 1 k.p.c.	263
3.1. Wpis do KRS osoby objętej zakazem, powołanej na stanowisko wymienione w art. 373 ust. 1 pr. upadł.	264
3.2. Skutki prawomocnego orzeczenia zakazu z art. 373 pr. upadł. dla mandatu osób wpisanych do KRS.....	267
4. Zakaz z art. 373 pr. upadł. w przypadku osób podlegających wpisowi do CEIDG	270
4.1. Orzeczenie zakazu w odniesieniu do osób wpisanych do CEIDG	270
4.2. Zakaz z art. 373 pr. upadł. w przypadku wniosku o wpis do CEIDG.....	271
5. Skutki cywilnoprawne – odpowiedzialność odszkodowawcza.....	273
5.1. Odpowiedzialność z tytułu czynu niedozwolonego	273
5.2. Odpowiedzialność wynikająca z ustawy o CEIDG.....	275
5.3. Skutki dla czynności notarialnych.....	276

5.4. Skutki karne i w zakresie wykroczeń	279
5.4.1. Odpowiedzialność karna	279
5.4.2. Odpowiedzialność za wykroczenia	280
6. Skutki w postępowaniu upadłościowym	281
Rozdział VIII	
Zakaz prowadzenia działalności gospodarczej w kontekście	
prawa unijnego	283
Bibliografia.....	287

WSTĘP

Zagadnienia dotyczące zakazu prowadzenia działalności gospodarczej należą do jednych z bardziej skomplikowanych w polskim prawie upadłościowym. O tym, jak wielkie znaczenie przywiązuje polski system prawny do wolności działalności gospodarczej, świadczy brzmienie art. 22 Konstytucji RP. Stanowi on, że ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny. Zatem zastosowanie wobec obywateli zakazu prowadzenia działalności gospodarczej oraz pełnienia różnych funkcji w obrocie gospodarczym jest nie tylko ingerencją w konstytucyjnie gwarantowane prawo każdego obywatela do podejmowania działalności gospodarczej, lecz także sankcją o charakterze osobistym, która w znaczący sposób może wpłynąć na życie osoby, wobec której taki zakaz orzeczono.

Równocześnie zakaz tego typu jest przewidziany w różnorodnych przepisach, w tym w samej Konstytucji RP, której art. 107 przewiduje zakaz prowadzenia działalności gospodarczej dla osób pełniących funkcje publiczne, w odniesieniu do majątku publicznego.

Jednym z przypadków specyficznych jest zakaz orzekany na podstawie art. 373 pr. upadł. Jego szczególny charakter wynika z tego, że będąc normą prawa cywilnego, ustanawia sankcję o charakterze osobistym, zasadniczo przynależną do kanonu prawa karnego, a nadto powiela sankcję orzekaną w postępowaniu karnym. Przy tym sankcja orzekana na podstawie powołanego przepisu jest nawet bardziej dotkliwa niż analogiczna sankcja karna.

Dotychczas pojawiło się na rynku wiele publikacji na temat problematyki związanej z orzekaniem zakazu, o którym mowa w art. 373 pr. upadł., jednak głównie były to opracowania o charakterze artykułów. Z kolei bardziej kompleksowe opracowania M. Mrówczyńskiego i T. Szanciły mają już przeszło dziesięć lat. Tymczasem wielokrotnie zmieniały się przepisy w zakresie prawa upadłościowego, postępowania cywilnego, pojawiły się nowe postępowania – restrukturyzacyjne, przybyło wiele istotnych orzeczeń związanych z omawianą problematyką. Przyszedł czas, żeby zebrać wszystkie te zagadnienia w jednej publikacji, co – mam nadzieję – w pewnym stopniu udało się uczynić.

Niniejsza publikacja ma na celu analizę przepisów i orzecznictwa, a także poglądów doktryny dotyczących kwestii materialnoprawnych oraz proceduralnych związanych z orzekaniem zakazu prowadzenia działalności gospodarczej na gruncie Prawa upadłościowego.

Pragnę podziękować Pani Sędzi Annie Ludwiczynskiej z Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu, Panu Sędziemu Witoldowi Olechowi oraz Panu Notariuszowi Piotrowi Skibińskiemu za cenne uwagi. Szczególnie Tobie dziękuję, Aniu, za niewyczerpaną cierpliwość i gotowość o każdej porze do dyskusji na temat zawilosci przepisów oraz problemów, które się z tym wiążą.

ma żadnego znaczenia dla przesłanek z art. 373 ust. 1 pr. upadł., jeżeli dłużnikowi można przypisać winę za naruszenie art. 21 pr. upadł.³⁹ Nie ma również znaczenia co do zasady⁴⁰ to, w jaki sposób przedsiębiorca prowadzi działalność gospodarczą, w tym zakres, forma i skala podejmowanego ryzyka ekonomicznego przedsięwzięć gospodarczych. Istotne w tym kontekście są, zdaniem SN, jedynie takie działania dłużnika, których następstwem jest niewypłacalność dłużnika w wyniku jego celowego działania lub rażącego niedbalstwa⁴¹.

Samo jednak stwierdzenie winy w działaniu nie ma przesądzającego znaczenia dla orzeczenia zakazu z art. 373 i 374 pr. upadł.; należy wziąć pod uwagę łącznie obie przesłanki, które muszą być kumulatywnie spełnione: winę i skutki podejmowanego, zawinionego działania, w tym w szczególności obniżenie wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa upadłego i rozmiar pokrzywdzenia wierzycieli⁴².

3.5. Wina w świetle uprzednich ustaleń sądów karnych i administracyjnych

Specyficzna sytuacja wystąpi, kiedy sąd orzekający w przedmiocie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej będzie dysponował prawomocnym wyrokiem skazującym, np. wydanym w sprawie o przestępstwo z art. 586 k.s.h. Zgodnie z art. 11 k.p.c. ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Prawomocne skazanie za popełnienie przestępstwa, przy braku umorzenia postępowania na podstawie art. 66 § 1 k.k.⁴³, jest równoznaczne z uznaniem, że osoba

---

³⁹ Postanowienia SN: z 12.04.2006 r., III CSK 47/06, MoP 2006/10, s. 932; z 30.11.2011 r., III CSK 44/11, oraz z 28.04.2021 r., III CSK 160/20.

⁴⁰ Z wyjątkiem szczególnych kategorii podmiotów, jak banki i instytucje finansowe.

⁴¹ Postanowienie SN z 13.12.2019 r., I CSK 525/18.

⁴² Postanowienia SN: z 30.11.2022 r., I CSK 2207/22, LEX nr 3559552; z 4.08.2005 r., III CK 691/04.

⁴³ „Sąd może warunkowo umorzyć postępowanie karne, jeżeli wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, okoliczności jego popełnienia nie budzą wątpliwości, a postawa sprawcy niekaranego za przestępstwo umyślne, jego właściwości i warunki

zobowiązana do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości ponosi winę w niezłożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości w stopniu większym niż nieznaczny⁴⁴. Zatem ustalenie winy przez sąd karny jest wiążące w postępowaniu cywilnym, jakim jest postępowanie o orzeczenie zakazu z art. 373 albo 374 pr. upadł.

Z orzecznictwa wynika, że podobne znaczenie dla przyjęcia zawinienia uczestnika mogą mieć ustalenia sądów administracyjnych w zakresie wydanych decyzji podatkowych, mimo wykazywania przez obowiązanego do złożenia wniosku o upadłość, że załamanie się jego kondycji finansowej spowodowane zostało nagłymi i niekorzystnymi decyzjami podatkowymi, które na dzień złożenia wniosku o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej były ostateczne i wykonalne, ale nie były jeszcze prawomocne, gdyż zostały zaskarżone przez uczestnika do sądu. W konkretnym przypadku sąd pierwszej instancji uznał, że niezłożenie przez uczestnika wniosku o ogłoszenie upadłości nie pogorszyło sytuacji wierzycieli, a wcześniejsze ogłoszenie upadłości nie doprowadziłoby do lepszego zaspokojenia wierzycieli, gdyż jedyny wartościowy majątek uczestnika w dacie niewyplacalności był obciążony hipotecznie, co spowodowałoby, że środki uzyskane z likwidacji zostałyby przeznaczone w pierwszej kolejności na zaspokojenie wierzycieli rzeczowych, czyli banków. Zaniechanie uczestnika zostało ocenione jako usprawiedliwione jego staraniami w zakresie sanacji firmy. Wskazano przy tym, że brak złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości nie spowodował negatywnych konsekwencji dla przedsiębiorstwa ani dla jego wierzycieli⁴⁵. Z taką oceną nie zgodził się sąd drugiej instancji, uznając, że niekorzystność decyzji podatkowych w świetle ustaleń sądów administracyjnych nie powinna być dla uczestnika zaskoczeniem, skoro z ustaleń tych wynika, że w istocie miał miejsce proceder obrotu

---

osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa”.

⁴⁴ Zob. postanowienie SR dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu z 9.06.2021 r., VIII Gzd 21/20, LEX nr 3776368.

⁴⁵ Postanowienie SR dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z 14.06.2016 r., VIII Gzd 10/15, niepubl., w postanowieniu SO w Krakowie z 25.07.2017 r., XII Ga 910/16, LEX nr 2441689.

pustymi fakturami, zatem nie można racjonalnie założyć, aby uczestnik nie miał wiedzy lub co najmniej nie podejrzewał, że taki proceder miał miejsce. Sąd odwoławczy uznał, że cały ciąg ustalonych faktów wskazuje na znaczną winę uczestnika, który w przedstawionych okolicznościach zaniechał złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Z kolei zaniechanie złożenia tego wniosku doprowadziło do narastania odsetek od zaległości podatkowych, co wykluczało stwierdzenie, że nie doszło do obniżenia wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa ani do zwiększenia rozmiaru pokrzywdzenia wierzycieli. Sąd uznał, że ustawiczne narastanie zadłużenia w sposób oczywisty obniża możliwości spłaty wierzycieli, ponieważ niespłacone zobowiązania w coraz większym stopniu przekraczają wartość majątku. Natomiast w świetle ustaleń dokonanych przez sądy administracyjne o istniejącej wiedzy uczestnika w zakresie istnienia procederu obrotu pustymi fakturami – za bezpodstawne uznał twierdzenie, że wina uczestnika była nikła⁴⁶.

3.6. Szczególna sytuacja relacji art. 373 i 374 pr. upadł.

Artykuł 374 pr. upadł. przewiduje możliwość orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, o którym mowa w art. 373 pr. upadł.:

- a) wobec dłużnika będącego osobą fizyczną,
- b) jeżeli doprowadził do swojej niewypłacalności,
- c) na skutek celowego działania lub rażącego niedbalstwa.

Artykuł 374 pr. upadł., w przeciwieństwie do art. 373 pr. upadł., sankcjonuje doprowadzenie do niewypłacalności. W tym przypadku, odwrotnie niż w kontekście art. 373 ust. 1 pkt 1 pr. upadł., nie ma znaczenia, czy podmiot, wobec którego zakaz ma być orzeczony, złożył, czy nie złożył w terminie wniosek o ogłoszenie upadłości, ale to, czy do jego niewypłacalności doszło z jego winy. Jednak przesłanki do orzeczenia takiego zakazu zrealizują się tylko wtedy, gdy stopień winy będzie znaczny, tj. jeżeli niewypłacalność dłużnika jest następstwem jego celowego działania lub rażącego niedbalstwa. Nadto orzeczenie zakazu prowadzenia dzia-

⁴⁶ Postanowienie SO w Krakowie z 25.07.2017 r., XII Ga 910/16.

łałości gospodarczej z powodu doprowadzenia do niewypłacalności jest możliwe tylko wtedy, gdy dłużnik jest osobą fizyczną. Przepis ten znajdzie jednak zastosowanie również w przypadku przedsiębiorców niebędących osobami fizycznymi – w odniesieniu do osób uprawnionych do reprezentowania przedsiębiorcy będącego osobą prawną albo spółką handlową niemającą osobowości prawnej oraz osób faktycznie zarządzających przedsiębiorstwem dłużnika.

W tych przypadkach, zgodnie z art. 374 ust. 2 pr. upadł., sąd może orzec zakaz z art. 373 ust. 1 pr. upadł. wobec wymienionych osób, jeżeli niewypłacalność przedsiębiorcy lub pogorszenie jego sytuacji finansowej jest następstwem celowego działania lub rażącego niedbalstwa tych osób. Obejmuje on zatem nie tylko samo wystąpienie niewypłacalności, lecz także pogorszenie sytuacji finansowej dłużnika, nawet jeżeli do niewypłacalności nie doszło.

Przesłanka ta również w tym przypadku odrywa się od złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika; zakaz może zostać orzeczony niezależnie od tego, czy wniosek taki został złożony, czy też nie, bądź czy został złożony w terminie. Orzeczenie zakazu na podstawie art. 374 ust. 2 pr. upadł. może zatem nastąpić nawet wtedy, gdy wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony w terminie, i także wtedy, gdy podmiot tego zakazu nie należy do kręgu osób zobowiązanych do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika. Dostateczną podstawą orzeczenia zakazu na podstawie art. 374 ust. 2 pr. upadł. jest:

- a) ustalenie, że do niewypłacalności dłużnika niebędącego osobą fizyczną doszło w wyniku celowego działania lub rażącego niedbalstwa osób zobowiązanych do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika, nawet wówczas, gdy wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony w ustawowym terminie,
- b) ustalenie, że do niewypłacalności dłużnika niebędącego osobą fizyczną doprowadziły celowe działania lub rażące niedbalstwo osoby, która nie była zobowiązana do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika, ale faktycznie zarządzała przedsiębiorstwem dłużnika,
- c) ustalenie, że celowe działania lub rażące niedbalstwo osoby:

- która była zobowiązana do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika, albo
- nie była zobowiązana do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika, ale faktycznie zarządzała przedsiębiorstwem dłużnika

doprowadziły do pogorszenia sytuacji finansowej dłużnika niebędącego osobą fizyczną.

Dla zastosowania art. 374 pr. upadł. nie ma znaczenia, czy uprzednio została ogłoszona upadłość⁴⁷.

3.7. Celowe działanie i rażące niedbalstwo

Artykuł 374 pr. upadł. sankcjonuje jedynie zachowania (działania lub zaniechania), które zostały podjęte celowo, lub które cechuje rażące niedbalstwo. Nie będą zatem spełniały przesłanej do orzeczenia zakazu na tej podstawie zachowania będące wynikiem niedbalstwa, o ile nie można go zakwalifikować jako „rażącego”⁴⁸. Przy redagowaniu przepisu art. 374 pr. upadł. odstąpiono również od posłużenia się pojęciem winy umyślnej⁴⁹.

---

⁴⁷ Por. P. Janda, *Prawo upadłościowe. Komentarz*, Warszawa 2023, art. 374; A.J. Witosz [w:] *Prawo upadłościowe. Komentarz*, red. A.J. Witosz, Warszawa 2021, art. 374; F. Zedler [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, Warszawa 2011, art. 374.

⁴⁸ Tak również F. Zedler [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, *Prawo upadłościowe i naprawcze...*, art. 374.

⁴⁹ W piśmiennictwie zwrócono uwagę na tę różnicę pojęciową, wyrażając wątpliwości, czy zawęza ono winę umyślną jedynie do jej zamiaru bezpośredniego, gdzie można mówić o celowym działaniu (przy winie umyślnej w zamiarze ewentualnym cel działania byłby inny), wówczas postać winy umyślnej nie wiązałaby się z odpowiedzialnością, a zakaz prowadzenia działalności gospodarczej mógłby być orzeczony w następstwie winy nieumyślnej, choć ograniczonej do rażącego niedbalstwa. Jednak ostatecznie autor przyjął, że jest to jedynie odmienna technika legislacyjna i można postawić znak równości pomiędzy celowym działaniem i winą umyślną w każdej z jej postaci (A.J. Witosz [w:] *Prawo upadłościowe...*, art. 374).

Wskazuje się, że o celowym działaniu można mówić wtedy, gdy osoby, o których mowa w art. 374 pr. upadł., podejmowały działanie zmierzające do doprowadzenia swego przedsiębiorstwa do niewypłacalności albo co najmniej świadomie się na to godziły. Dla określenia, czy mamy do czynienia z rażącym niedbalstwem jako przyczyną niewypłacalności, należy zbadać, czy osoba, która ma być pozbawiona tych praw, zachowała przy prowadzeniu działalności gospodarczej należytą staranność wymaganą przy prowadzeniu działalności gospodarczej⁵⁰.

3.8. Artykuł 374 pr. upadł. a upadłość „konsumencka”

Na gruncie stanu prawnego obowiązującego już po wprowadzeniu do polskiego systemu prawa możliwości ogłoszenia upadłości także osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej, ale przed szerokim otwarciem dostępu „konsumentów” do upadłości, wyrażono pogląd, że redakcja art. 374 p.u.n. wskazuje, iż prawa prowadzenia działalności gospodarczej, a także innych praw, o których mowa w art. 373 ust. 1, mogą być pozbawione wszystkie osoby fizyczne, które mogą być upadłymi. Co za tym idzie, pozbawione tych praw mogą być nie tylko osoby fizyczne będące przedsiębiorcami, lecz także wspólnicy osobowych spółek handlowych ponoszący odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem, wspólnicy spółki partnerskiej oraz osoby, które faktycznie prowadziły działalność gospodarczą, a także osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej, których dotyczy również obecny art. 491¹ pr. upadł.⁵¹

W najnowszej literaturze podniesiono wątpliwości, czy przepis art. 374 pr. upadł. może mieć zastosowanie także do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej (zarówno tych, które nigdy nie prowadziły działalności gospodarczej, jak i wobec których można ogłosić upadłość na podstawie art. 491¹ pr. upadł., przy zastosowaniu art. 8 i 9

⁵⁰ F. Zedler [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, *Prawo upadłościowe i naprawcze...*, art. 374.

⁵¹ F. Zedler [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, *Prawo upadłościowe i naprawcze...*, art. 374.

pr. upadł.)⁵², nie rozstrzygając jednak tego problemu. Jako argument za taką możliwością wskazano brzmienie art. 491^{14a} ust. 1 pkt 1 pr. upadł. Istotnie przepis ten przewiduje, że sąd odmawia oddłużenia⁵³ upadłego, jeżeli doprowadził on do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień w sposób celowy, w szczególności przez trwonienie części składowych majątku oraz celowe nieregulowanie wymagalnych zobowiązań, co zasadniczo odpowiada przesłankom zastosowania art. 374 ust. 1 pr. upadł. Jednak, jak już była mowa⁵⁴, przepisy o upadłości „konsumenckiej” zawierają specyficzne, odpowiednio dostosowane sankcje, a nadto – co podkreśla się w piśmiennictwie, systemowo rzecz ujmując – przepisy art. 374 pr. upadł. stosuje się do przedsiębiorców (art. 374 ust. 1 pr. upadł. stosuje się do przedsiębiorców będących osobami fizycznymi, zaś art. 374 ust. 2 pr. upadł. – do jednostek organizacyjnych)⁵⁵. Wykładnię tych przepisów znacząco skomplikowały zmiany Prawa upadłościowego, które miały miejsce w latach 2016–2020, w tym w szczególności diametralna zmiana w zakresie celów postępowania upadłościowego w odniesieniu do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej. W efekcie pojawiła się znacząca niespójność przepisów wynikająca również z braku kompleksowej ich koordynacji pod względem systemowym. Z historycznego punktu widzenia orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej dotyczyło wyłącznie przedsiębiorców. Przepisów art. 373–374 pr. upadł. nie skorelowano w żaden sposób z wprowadzanymi na przestrzeni lat 2014–2020 przepisami o upadłości osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej. Z jednej strony ich stosowanie, jak już wspomniano, nie zostało wyłączone w odniesieniu do tych osób, z drugiej – szerokie otwarcie upadłości „konsumenckiej” również dla wszystkich byłych przedsiębiorców, a jednocześnie odmienne ich traktowanie w kontekście oddłużenia (procedury z art. 491¹⁴ i 369 pr. upadł., przy ogłoszeniu upadłości na

---

⁵² A.J. Witosz [w:] *Prawo upadłościowe...*, art. 374.

⁵³ Wydaje postanowienie o odmowie ustalenia planu spłaty wierzycieli albo umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli lub warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli.

⁵⁴ Zob. rozdział III, pkt 1.3, *Zakres podmiotowy przepisów o zakazie prowadzenia działalności gospodarczej w odniesieniu do tzw. konsumentów*.

⁵⁵ A.J. Witosz [w:] *Prawo upadłościowe...*, art. 374; L. Guza [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. A.J. Witosz, A. Witosz, Warszawa 2014, s. 807.

Zakaz prowadzenia działalności gospodarczej jest dotkliwą sankcją cywilną o charakterze quasi-karnym. Może zostać orzeczona wobec przedsiębiorcy i upadłego, którzy naruszyli określone obowiązki.

W publikacji omówiono obowiązki osób pełniących funkcje kierownicze w podmiotach gospodarczych oraz przedsiębiorców indywidualnych związane z monitorowaniem stanu prowadzonego przedsiębiorstwa i zgłoszenia w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości. Przedstawiono skutki niedopełnienia tych obowiązków oraz przestanki uznania danego podmiotu za niewypłacalny.

W opracowaniu szczegółowo opisano:

- zasady składania wniosku o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej,
- zasady prowadzenia postępowania zakazowego, w szczególności – zgłaszanie i przeprowadzanie dowodów,
- problematykę zaskarżania orzeczenia zakazowego,
- związek przepisów dotyczących zakazu prowadzenia działalności gospodarczej z przepisami Kodeksu spółek handlowych oraz Kodeksu karnego.

Autorka odnosi się także do rozwiązań przyjętych w procedowanej obecnie dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie harmonizacji pewnych aspektów prawa dotyczącego niewypłacalności (wniosek COM(2022) 702 final – 2022/0408 (COD).

„Książka wypełnia lukę w literaturze prawniczej, oferując: praktyczne omówienie przesłanek orzekania zakazu, analizę orzecznictwa sądów upadłościowych i gospodarczych, studia przypadków i rekomendacje dla doradców restrukturyzacyjnych, wskazówki dla przedsiębiorców, jak unikać ryzyk prawnych”.

z recenzji prof. dra hab. Aleksandra Witosza

Aleksandra Machowska – sędzia Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie, uprzednio orzekała w Sądzie Rejonowym w Gliwicach, w wydziale rozpoznającym sprawy z zakresu prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego; w latach 2011–2012 była członkiem Zespołu Ministra Sprawiedliwości do spraw nowelizacji Prawa upadłościowego i naprawczego; obecnie uczestniczy w pracach Zespołu problemowego Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego ds. prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego.

9788383907116 W01P01

ISBN 978-83-8390-711-6

9 788383 907116

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: +48 801 044 545

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUPER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 199 ZŁ (W TYM 5% VAT)